

Puolustusministeriö

1/2

Viite:

Puolustusministeriön lausuntopyyntö 12.12.2017, PLM009:00/2016

Asia:

Miehittämätöntä ilmailua ja lennokkitoimintaa koskevan lainsäädännön kehittäminen

Puolustusministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen muotoon laaditusta työryhmän mietinnöstä, joka koskee miehittämätöntä ilmailua ja lennokkitoimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistä turvallisuuden näkökulmasta. Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimista annettua lakia.

Säätämisyjärjestystä koskevien perustelujen tulisi kootusti antaa kattava kuva perustuslain ja sen soveltamiskäytännön sekä siten perus- ja ihmisoikeuksien kannalta keskeisistä seikoista.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan keskeinen perusoikeus, johon puututtaisiin, on omaisuuden suoja. Uusilla toimivaltuuksilla puututtaisiin lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun. Esityksen mukaista toimivaltuutta käyttäessään Puolustusvoimat voisi esityksen perustelujen mukaan ottaa lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen haltuun, kunnes se voitaisiin palauttaa omistajalle tai asiassa toimivaltaiselle viranomaiselle. Ehdotetun 15 a §:n 2 momentin sanamuodon mukaan lennokka tai miehittämätön ilma-alus voidaan ottaa tilapäisesti haltuun.

Perustuslakivaliokunta on omaisuudensuojaa koskevassa lausuntokäytännössään todennut muun muassa, että jos henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus pitää esine tai aine hallussaan, sen pois ottaminen merkitsee vähäistä puuttumista omaisuudensuojaan, jos kysymys on tilapäisestä omaisuuden käytön rajoittamisesta ja sillä on perusoikeusjärjestelmän kannalta painavat perusteet (esim. PeVL 30/2010 vp ja PeVL 43/2010 vp). Omaisuudensuojan rajoitusta ei kuitenkaan nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ole arvioitu suhteessa perustuslakivaliokunnan asiaa koskevaan lausuntokäytäntöön, eikä perustuslakivaliokunnan asiaa koskevia lausuntoja ole mainittu.

Lennokkien lentämiseen puuttumisessa voi olla tilanteita, joissa tarvitaan myös puuttumista perustuslain 10 §:n mukaiseen luottamuksellisen viestin suojaan tai joissa on kysymys henkilötiedoksi luettavan tiedon käsittelystä. Säätämisyjärjestysperusteluissa asiaa on tarkasteltu perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Perusteluita olisi tarpeen täydentää vielä si-

ten, että niistä selviää, onko kyse luottamuksellisen viestinnän suojan ydinalueelle kuuluvan tiedon käsittelystä. Perusteluissa tulisi arvioida asiaa myös perustuslain 10 §:n mukaisten perusoikeuksien erityisten rajoitusedellytysten kannalta.

Luonnoksessa käsiteltyjen yksityisyyden ja henkilötietojen suojan kannalta merkittäviä perustuslakivaliokunnan lausuntoja ei ole mainittu. Perusteluissa on kyllä todettu esimerkiksi henkilötietojen suojan osalta, että perustuslakivaliokunnalla on asiasta vakiintunut käytäntö, mutta tähän käytäntöön ei ole viitattu. Luonnoksen säätämisyjärjestysperusteluita olisi aiheellista täydentää tältä osin myös arvioimalla, miten luonnos vastaa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä, ja yksilöimällä kyseiset lausunnot.

Ehdotuksen mukaan Puolustusvoimat saisi ainakin periaatteessa merkittäviä uusia toimivaltuuksia myös sen käytössä olevien alueiden ulkopuolella. Ehdotuksessa todetaan, että perustuslaissa ei ole nimenomaisesti säädetty siitä, mille viranomaiselle voidaan säätää toimivaltuuksia yleisellä paikalla. Säätämisyjärjestysperusteluissa olisi syytä arvioida, miten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö poliisin tehtävien ensisijaisuudesta on otettu huomioon. Perusteluissa olisi aiheellista myös selvittää, miten on tarkoitettu huolehtia siitä, että rajoitukset lennokkien käytössä sekä Puolustusvoimien toimivaltuuksien käyttö ovat kansalaisten kannalta ennakoitavissa.

Esitysluonnoksen 15 e §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimien haltuun ottama lennokka tai miehittämätön ilma-alus on luovutettava laitteen omistajalle ilman aiheetonta viivytystä, mikäli omistaja on tiedossa. Saman pykälän 2 momentin mukaan Puolustusvoimien on kuitenkin luovutettava laite ”ilman viipymättä” toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälän 2 momentin perusteluissa käytetään kuitenkin samaa ilmaisua kuin 1 momentissa eli ”ilman aiheetonta viivytystä”. Määritteillä ”ilman aiheetonta viivytystä” ja ”viipymättä” on oikeudellista merkityseroa. Sanamuotoja on näin ollen syytä tarkentaa.

Lisäksi totean, että esitysluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen pykälien otsikkotasolla on virheellisyyksiä 15 d – 15 f §:ien kirjaimissa, eivätkä ne siis vastaa itse pykälää.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIIRASTO
